

به نام خدا

**جمعیت در مصوبات
شورای عالی انقلاب فرهنگی**

مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی

- ✓ راهبرد های کلان ۴ نقشه مهندسی فرهنگی: جلوگیری از کاهش نرخ باروری کل و ارتقای آن متناسب با آموزه های اسلامی، اقتضائات راهبردی کشور، مطالعات جمعیت‌شناختی و آمایش و پایش مستمر جمعیتی.....۳
- ✓ مفاد مرتبط با جمعیت در: راهبردهای کلان ۳ نقشه مهندسی فرهنگی: تبیین، تشکیل، تحکیم، تعالی و ایمن‌سازی خانواده.....۱۱
- ✓ مفاد مرتبط با جمعیت در: نقشه مهندسی فرهنگی.....۱۳
- ✓ مفاد مرتبط با جمعیت در: سند اسلامی شدن دانشگاه ها.....۱۵
- ✓ مفاد مرتبط با جمعیت در: سیاست های اشتغال زنان در جمهوری اسلامی ایران.....۱۷
- ✓ مفاد مرتبط با جمعیت در: سیاست‌های فرهنگی - تبلیغی روز زن.....۱۹
- ✓ مفاد مرتبط با جمعیت در: منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران.....۲۱
- ✓ مفاد مرتبط با جمعیت در: اهداف و اصول تشکیل خانواده و سیاست‌های تحکیم و تعالی آن.....۲۳
- ✓ مفاد مرتبط با جمعیت در: سیاست‌ها و راهبردهای ارتقای سلامت زنان.....۲۶
- ✓ مفاد مرتبط با جمعیت در: تعیین سرفصل‌های درس "کنترل جمعیت و تنظیم خانواده".....۲۸
- ✓ مفاد مرتبط با جمعیت در: تعیین سرفصل‌های درس "اخلاق خانواده".....۳۲

راهبرد های کلان ۴ نقشه مهندسی فرهنگی:

جلوگیری از کاهش نرخ باروری کل و ارتقای آن
متناسب با آموزه‌های اسلامی، اقتضائات راهبردی کشور،
مطالعات جمعیت‌شناختی و آمایش و پایش مستمر جمعیتی؛

مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسات

(۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۳، ۷۰۵، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۸، ۷۱۹،
۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱)

مورخ

(۹۰/۷/۱۹-۹۰/۸/۳-۹۰/۸/۱۷-۹۰/۹/۱-۹۰/۹/۲۲-۹۰/۱۰/۲۷-۹۰/۱۱/۲۵-۹۰/۱۲/۹-۹۱/۱/۲۲-

۹۱/۲/۵-۹۱/۲/۱۹-۹۱/۳/۲-۹۱/۳/۱۶-۹۱/۳/۳۰-۹۱/۶/۲۸-۹۱/۷/۱۱-۹۱/۷/۱۸-۹۱/۸/۲-

۹۱/۸/۹-۹۱/۸/۱۶-۹۱/۹/۷-۹۱/۹/۲۱-۹۱/۹/۲۸-۹۱/۱۰/۵-۹۱/۱۰/۱۹-۹۱/۱۱/۲۴-۹۱/۱۲/۸-

۹۱/۱۲/۱۵)

متن مصوبه

راهنمای ملی

۱. فرهنگ‌سازی برای دستیابی به جمعیت مطلوب و اصلاح بینش و نگرش مسئولان و مردم نسبت به پیامدهای منفی کاهش باروری بویژه زیر حد جانشینی؛
۲. تدوین سیاست‌ها، برنامه‌ها و قوانین و مقررات حمایتی و تشویقی برای دستیابی به نرخ باروری مناسب، جمعیت مطلوب و لغو سیاست‌ها، برنامه‌ها و قوانین و مقررات مشوق کاهش باروری؛
۳. تدوین الگوی سبک زندگی و ترویج آن به‌ویژه فعالیت‌های اجتماعی، آموزشی و اشتغال زنان متناسب با معیارهای اسلامی و هماهنگ با مصالح خانواده به منظور ایفای هر چه کامل‌تر نقش مادری و همسری؛
۴. ایجاد و استقرار نظام مدیریت فرابخشی و جامع جمعیت کشور؛
۵. آمایش مستمر جمعیتی کشور و تدوین سیاست‌های مهاجرتی به منظور جهت‌دهی به جابجایی‌های جمعیتی در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی؛
۶. اهتمام به ارتقای کیفی جمعیت کشور از طریق متناسب ساختن نرخ باروری خانواده‌ها با شرایط و اقتضائات سلامت، معیشت و فرهنگ آنها.

اقدامات ملی

۱. تهیه طرح جامع تولید و اجرای انواع برنامه‌های آموزشی، پژوهشی، اطلاع‌رسانی، نمایشی، تبلیغی و غیره در رسانه‌های جمعی بویژه صدا و سیما و شبکه‌های استانی آن با هدف گفتمان‌سازی و ترویج فواید فرزندآوری و تبیین آثار منفی کاهش نرخ باروری با رعایت شرایط و مقتضیات راهبردی
۲. تبیین نظریه جمعیتی اسلام و ترویج آن توسط روحانیت برای اصلاح نگرش مسئولان و مردم نسبت به فواید باروری و افزایش نرخ آن

۳. تدوین و اجرای برنامه‌های ترویجی، آموزشی، پژوهشی و خدمات پزشکی توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در جهت اصلاح نگرش عمومی

۴. برنامه‌ریزی و فرهنگ‌سازی در تسهیل ازدواج، کاهش سن ازدواج و استحکام خانواده

۵. حمایت از گسترش شبکه‌های اجتماعی و سازمان‌های مردم‌نهاد حامی کاهش سن ازدواج جوانان و استحکام خانواده

۶. آمایش و برنامه‌ریزی استانی و منطقه‌ای جمعیت با در نظر گرفتن مقتضیات اساسی و راهبردی مربوط

۷. اصلاح نگرش‌ها و برنامه‌های درسی در سطوح آموزش و پرورش و آموزش عالی نسبت به جمعیت مطلوب و فرزندآوری و استفاده از ظرفیت‌های آنها در این زمینه

۸. بازنگری کلیه سیاست‌ها، برنامه‌های توسعه و قوانین و مقررات کشور با تأکید بر اصلاح قوانین و مقررات تنظیم خانواده

۹. تدوین و تصویب برنامه‌های هوشمند برای ارتقای باروری

۱۰. تدوین و اجرای الگوها و برنامه‌های حضور اجتماعی مطلوب و تنوع‌بخشی به مشاغل زنان متناسب با مسئولیت‌های خانوادگی (همسری و مادری)

۱۱. ایجاد بانک‌های اطلاعاتی جامع جمعیتی ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی و رصد مستمر تحولات جمعیتی در جهت اهداف و سیاست‌های جمعیتی کشور

۱۲. سیاست‌گذاری توزیع و بازتوزیع جمعیت و اعمال آن در طرح‌ها و برنامه‌های توسعه ملی و منطقه‌ای

۱۳. بازنگری و وضع قوانین و مقررات حمایتی و تشویقی فرزندآوری به صورت پلکانی با رعایت سه معیار سن ازدواج، فاصله موالید و تعداد فرزندان از طریق پیش‌بینی الزاماتی

۱۳-۱. پوشش بیمه اجباری درمان رایگان مادر و کودک از ابتدای بارداری تا پایان دو سالگی کودک برای کسانی که فاقد پوشش بیمه درمانی می‌باشند؛

۱۳-۲. اختصاص سبد تغذیه رایگان ماهانه به مادران باردار و دارای فرزند زیر دو سال حداقل برای سه دهک درآمدی پایین و نیازمندان؛

تبصره ۱. ارقام سبد تغذیه رایگان توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین می‌شود.

۱۳-۳. اختصاص بسته بهداشتی - درمانی رایگان شامل؛ مکمل‌های غذایی، دارو، آزمایش‌های دوره‌ای و موردی و معاینه‌های ماهیانه به مادران باردار و دارای فرزند زیر دو سال برای حداقل سه دهک درآمدی پایین و نیازمندان؛

تبصره ۲. ارقام بسته بهداشتی درمانی رایگان توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین می‌گردد.

۱۳-۴. پوشش کامل بیمه‌ای برای درمان ناباروری‌های اولیه و ثانویه؛

۱۳-۵. افزایش مدت مرخصی استعلاجی زایمان به نه ماه و مرخصی بدون حقوق به ۲۱ ماه و جمعاً به مدت ۳۰ ماه به ازای هر فرزند و در مجموع ۱۰ سال بصورت شناور با حفظ شغل برای کلیه شاغلان بخش دولتی و غیردولتی؛

تبصره ۳. مرخصی استعلاجی و بدون حقوق قابل بازخرید نمی‌باشد و حداکثر تا ۶ سالگی کودک قابل استفاده است.

۱۳-۶. اختصاص مرخصی استحقاقی دو هفته‌ای تولد فرزند به پدر؛

تبصره ۴. این مرخصی قابل بازخرید نمی‌باشد.

۱۳-۷. اجرای کامل طرح آتیه فرزندان با مبنا قرار گرفتن ارزش ریالی سال ۱۳۸۹ به عنوان سال پایه.

۱۳-۸. پرداخت هدیه تولد فرزند به مادر به صورت سکه بهار آزادی طبق جدول زیر:

سن پدر یا مادر	فرزند اول	فرزند دوم	فرزند سوم	فرزند چهارم
زیر ۲۵ سال	نیم سکه	یک سکه	۱/۵ سکه	-
۲۵-۲۹ سال	-	نیم سکه	یک سکه	۱/۵ سکه
۳۰-۳۹ سال	-	-	نیم سکه	یک سکه

۱۳-۹. افزایش سنوات تحصیلی دانشجویان مادر به ازای هر فرزند تا ۴ نیم سال و کاهش سقف واحدهای درسی در هر نیم سال تا سقف ۸ واحد؛

۱۳-۱۰. متناسب سازی نظام آموزشی کشور با ملاحظات جنسیتی و سیاست‌های جمعیتی در ساختار، محتوا و طول مدت تحصیل؛

۱۳-۱۱. مراکز آموزش عالی موظفند در توزیع و تخصیص وام دانشجویی، وام ودیعه مسکن و همچنین تخصیص خوابگاه‌های دانشجویی، دانشجویان متأهل دارای فرزند را در اولویت قرار دهند؛

۱۳-۱۲. دانشجویان مادر دارای فرزند زیر سه سال می‌توانند تا ۵۰ درصد واحدهای درسی نظری دوره تحصیلی خود را به صورت نیمه حضوری یا مجازی بگذرانند؛

تبصره. دستورالعمل اجرایی مربوط توسط وزارتین علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و ابلاغ خواهد شد.

۱۳-۱۳. فراهم آوردن امکان حضور منعطف و کاهش ساعات کار موظف، ایجاد امتیازات خاص و تسهیلات لازم در طرح دورکاری و نیمه حضوری و سایر شیوه‌های مناسب اشتغال برای زنان باردار و مادران دارای فرزند زیر ۵ سال؛

۱۳-۱۴. حق عائله مندی در کلیه قوانین و مقررات استخدامی به دو برابر افزایش می‌یابد؛

۱۳-۱۵. پرداخت پاداش اولاد به صورت ماهانه و به صورت پلکانی در کلیه قوانین و مقررات استخدامی کشور و به شرح جدول ذیل اعمال می‌شود:

فرزند	برای مثال طبق قانون مدیریت خدمات کشوری برای سال ۹۰ ضریب سال × عدد ثابت × رتبه فرزند در خانواده	حق اولاد
اول	$700 \times 210 \times 1$	۱۴۷۰۰۰
دوم	$700 \times 210 \times 2$	۲۹۴۰۰۰
سوم	$700 \times 210 \times 3$	۴۴۱۰۰۰
چهارم	$700 \times 210 \times 4$	۵۸۸۰۰۰
پنجم	$700 \times 210 \times 5$	۷۳۵۰۰۰

۱۳-۱۶. اعطای مشوق های مالیاتی به خانواده متناسب با تغییرات در بُعد خانوار از طریق تغییر در واحد مالیاتی از فرد به خانواده؛

۱۳-۱۷. حمایت از طراحی، ساخت و واگذاری مسکن های چندنسلی به خانواده های گسترده؛

۱۳-۱۸. احتساب خانه داری به عنوان شغل و کمک به بیمه بازنشستگی زنان متأهل خانه دار با پرداخت بخشی از حق بیمه توسط دولت متناسب با درآمد خانواده

۱۳-۱۹. مادران شاغل دارای ۳ فرزند و بیشتر می توانند با داشتن هر میزان سابقه کار، علاوه بر میزان سنوات خود به ازای هر فرزند با یک سال افزایش سنوات بازنشسته شوند؛

۱۳-۲۰. مادران شاغل می توانند با هر میزان سابقه کار با همان میزان سنوات بازنشسته شوند؛

۱۳-۲۱. پرداخت وام قرض الحسنه «فرزند» به خانواده ها برای فرزندان سوم تا پنجم با بازپرداخت ۱۰ ساله و بدون الزام به سپرده گذاری توسط بانک های عامل؛

تبصره. این تسهیلات به خانواده هایی که سن مادر حداکثر ۳۹ سال باشد، اختصاص می یابد و آیین نامه اجرایی آن توسط وزارت اقتصاد و دارایی تهیه و به تصویب مراجع ذیربط خواهد رسید.

۱۳-۲۲. کاهش مدت خدمت سربازی متناسب با سن ازدواج و تعداد فرزندان و افزایش حقوق و تسهیلات آنها با رعایت ضوابط و مقررات مورد عمل ستاد کل نیروهای مسلح.

۱۴. ارتقای آمادگی های جسمی و روحی جوانان برای تربیت نسل و بارداری

۱-۱۴. درج عناوین و سرفصل‌های مربوط به آماده‌سازی دختران و پسران از نظر سلامت جسمی و روحی و روانی برای عهده‌داری مسئولیت اداره خانواده و پرورش فرزندان در متون آموزشی مقاطع مختلف تحصیلی توسط وزارت آموزش و پرورش؛

۲-۱۴. افزایش اعتبارات، امکانات، ساعات درسی و فعالیت‌های ورزشی دختران و پسران در مدارس و دانشگاه‌ها؛

۳-۱۴. ایجاد رشته‌های تحصیلی متناسب با جایگاه و نقش خانواده و زن بر اساس فرهنگ اسلامی، همچون مدیریت خانه و خانواده در مقاطع مختلف توسط وزارتین آموزش و پرورش و علوم، تحقیقات و فناوری؛

۴-۱۴. اجرای مستمر طرح غربالگری سلامت دختران و پسران در مدارس و دانشگاه‌ها.

۱۵. ترویج زایمان طبیعی و بدون درد و مقابله هدفمند با سزارین‌های غیرضروری و سودجویانه

تبصره ۱: به منظور راهبری، برنامه‌ریزی و نظارت و ارزیابی کلان جمعیتی، نهاد تخصصی مدیریت جامع جمعیت کشور توسط دولت تشکیل و با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط، نسبت به تهیه برنامه عمل با تقسیم کار ملی و دستورالعمل‌های لازم اقدام و گزارش عملکرد را هر شش ماه به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه می‌نماید.

۱۶. خانواده‌های دارای ۴ فرزند و بیشتر براساس نتایج آمایش جمعیتی و در دهکهای پایین درآمدی جامعه می‌توانند حسب مورد از یکی از دو امتیاز زیر بهره‌مند شوند:

۱-۱۶. دریافت وام خرید مسکن به میزان دو برابر سقف وام‌های اعطایی بانک مسکن، با بازپرداخت ۳۰ ساله و حداقل سود بانکی بخش مسکن.

۲-۱۶. دریافت یک قطعه زمین مسکونی به مساحت ۲۰۰ - ۱۵۰ مترمربع در شهرستان محل سکونت به شرط ساخت و حداقل ۱۵ سال سکونت در آن باستثناء کلا ن شهرهای کشور

تبصره ۱: به منظور راهبری، برنامه‌ریزی و نظارت و ارزیابی کلان جمعیتی، نهاد تخصصی مدیریت جامع جمعیت کشور ظرف مدت سه ماه توسط دولت تشکیل و با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط، نسبت به تهیه

برنامه عمل با تقسیم کار ملی و دستورالعمل‌های لازم اقدام و گزارش عملکرد را هر شش ماه به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه می‌نماید.

تبصره ۲: در صورت لزوم، قوانین و مقررات متناظر با هر یک از اقدامات ملی، حسب مورد از سوی مجلس شورای اسلامی و هیأت وزیران به تصویب می رسد.

مفاد مرتبط با جمعیت در:

راهبرد های کلان ۳ نقشه مهندسی فرهنگی :
تبیین، تشکیل، تحکیم، تعالی و ایمن سازی خانواده

مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسات

(۶۹۸, ۶۹۹, ۷۰۰, ۷۰۱, ۷۰۳, ۷۰۵, ۷۰۷, ۷۰۸, ۷۰۹, ۷۱۰, ۷۱۱, ۷۱۲, ۷۱۳, ۷۱۴, ۷۱۸, ۷۱۹,
۷۲۰, ۷۲۱, ۷۲۲, ۷۲۳, ۷۲۴, ۷۲۵, ۷۲۶, ۷۲۷, ۷۲۸, ۷۲۹, ۷۳۰, ۷۳۱)

مورخ

(۹۰/۷/۱۹-۹۰/۸/۳-۹۰/۸/۱۷-۹۰/۹/۱-۹۰/۹/۲۲-۹۰/۱۰/۲۷-۹۰/۱۱/۲۵-۹۰/۱۲/۹-۹۱/۱/۲۲-

۹۱/۲/۵-۹۱/۲/۱۹-۹۱/۳/۲-۹۱/۳/۱۶-۹۱/۳/۳۰-۹۱/۶/۲۸-۹۱/۷/۱۱-۹۱/۷/۱۸-۹۱/۸/۲-

۹۱/۸/۹-۹۱/۸/۱۶-۹۱/۹/۷-۹۱/۹/۲۱-۹۱/۹/۲۸-۹۱/۱۰/۵-۹۱/۱۰/۱۹-۹۱/۱۱/۲۴-۹۱/۱۲/۸-

۹۱/۱۲/۱۵)

راهبردهای ملی

۳-۵. ارتقای نقش همسری و مادری متناسب با حضور اجتماعی هماهنگ با شأن و منزلت زنان؛

۳-۸. حمایت از سالمندان و تأمین و ارتقای بهداشت جسمی و روانی و کیفیت زندگی سالمندان در خانواده و جامعه؛

۲۸. برنامه‌ریزی برای توسعه و ارتقای فرهنگی جامعه و اعضای خانواده در خصوص حفظ کرامت، عزت و جایگاه سالمندان با محوریت خانواده و با مشارکت نهادها و دستگاه‌های آموزشی، رسانه‌ای و فرهنگی و تبلیغی دولتی و مردمی، خیرین، نهادهای دینی و شوراهای محلی

۳۰. طراحی شبکه‌های اجتماعی و سازکارهای استفاده از تجربیات سالمندان و برنامه‌ریزی برای حضور و مشارکت آنان در برنامه‌های فرهنگی، اجتماعی، تفریحی و محلی (۳-۸)

۳۱. ارائه مشوق‌هایی همچون معافیت‌های مالیاتی و مرخصی‌ها برای خانواده‌هایی که نگهداری سالمندان و تأمین هزینه‌های آنان را بر عهده می‌گیرند

۳۲. آموزش بهداشت و شیوه زندگی سالم به سالمندان و افزایش آگاهی خانواده‌ها در خصوص تغییرات ناشی از سالمندی و گسترش طب سالمندی و تربیت و ساماندهی مراقبین خانگی سالمندان

۳۳. پیش‌بینی فضاهای اقامتی و طراحی فضاهای شهری و معماری مسکن متناسب با سالمندان

مفاد مرتبط با جمعیت در:

نقشه مهندسی فرهنگی

مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسات

(۶۹۸, ۶۹۹, ۷۰۰, ۷۰۱, ۷۰۳, ۷۰۵, ۷۰۷, ۷۰۸, ۷۰۹, ۷۱۰, ۷۱۱, ۷۱۲, ۷۱۳, ۷۱۴, ۷۱۸, ۷۱۹,
۷۲۰, ۷۲۱, ۷۲۲, ۷۲۳, ۷۲۴, ۷۲۵, ۷۲۶, ۷۲۷, ۷۲۸, ۷۲۹, ۷۳۰, ۷۳۱)

مورخ

(۹۰/۷/۱۹-۹۰/۸/۳-۹۰/۸/۱۷-۹۰/۹/۱-۹۰/۹/۲۲-۹۰/۱۰/۲۷-۹۰/۱۱/۲۵-۹۰/۱۲/۹-۹۱/۱/۲۲-

۹۱/۲/۵-۹۱/۲/۱۹-۹۱/۳/۲-۹۱/۳/۱۶-۹۱/۳/۳۰-۹۱/۶/۲۸-۹۱/۷/۱۱-۹۱/۷/۱۸-۹۱/۸/۲-

۹۱/۸/۹-۹۱/۸/۱۶-۹۱/۹/۷-۹۱/۹/۲۱-۹۱/۹/۲۸-۹۱/۱۰/۵-۹۱/۱۰/۱۹-۹۱/۱۱/۲۴-۹۱/۱۲/۸-

۹۱/۱۲/۱۵)

اهداف کلان فرهنگی

۵. برخورداری از نهاد مستحکم و انسان ساز خانواده، نرخ باروری و رشد جمعیت متناسب و سبک زندگی اسلامی - ایرانی؛

راهبردهای کلان فرهنگی

۴. جلوگیری از کاهش نرخ باروری کل و ارتقای آن متناسب با آموزه های اسلامی، اقتضائات راهبردی کشور، مطالعات جمعیت شناختی و آمایش و پایش مستمر جمعیتی؛

اولویت های فرهنگی

۲- نهاد خانواده و جمعیت؛ الگوسازی خانواده اسلامی-ایرانی، تسهیل ازدواج، تحکیم خانواده و کاهش طلاق، جمعیت مطلوب (کیفی و کمی).

**مفاد مرتبط با جمعیت در:
سند اسلامی شدن دانشگاه ها**

جلسه شماره ۷۳۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی

مورخ ۹۲/۴/۲۵

فصل پنجم : نظام فرهنگی - تربیتی

راهبرد ۱۶ : اهتمام بر اصل خانواده محوری و ترویج و تسهیل ازدواج دانشجویی و تبیین موازین دینی و اخلاقی ارتباط مشروع و برقراری محرمیت حسب شرایط و مقتضیات در جهت رفع نیازهای معقول و واقعی دانشجویان

اقدامات:

۱۶-۸ حمایت و تشویق دانشجویان متأهل و دارای فرزند در راستای ارتقاء تحصیلی آنان

مفاد مرتبط با جمعیت در:
سیاست‌های اشتغال زنان در جمهوری
اسلامی

جلسه شماره ۲۸۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی

مورخ ۱۳۷۱/۵/۲۰

ضمن تأکید مجدد بر نقش زن در خانواده به عنوان شغل اصلی و ضرورت اشتغال مفید و مؤثر وی در این نهاد مقدس سیاست‌های اشتغال زنان در جمهوری اسلامی ایران بدین شرح می‌باشد:

ماده ۵- با توجه به نقش زنان در پیشرفت اجتماعی و توسعه اقتصادی به عنوان نیمی از جمعیت، باید تسهیلات لازم برای اشتغال آنان از سوی دستگاه‌های اجرایی فراهم آید و برنامه‌ریزی‌های مناسب حسب اولویت صورت گیرد و به علاوه قوانین و امکانات فوق‌العاده‌ای نیز برای اشتغال زنان تا سر حد رفع نیاز در ردیف‌های الف و ب مشاغل در نظر گرفته شود و در خصوص ردیف ج، زنان نیز مانند مردان قادر باشند بدون تبعیض شغل مطلوب خود را به دست آورند.

الف: مشاغلی که پرداختن بدان از سوی زنان مطلوب شارع است مانند مامایی و رشته‌هایی از پزشکی و تدریس؛

ماده ۱۰- با توجه به اهمیتی که نظام جمهوری اسلامی ایران به استحکام بنیان خانواده و نقش تربیتی و سازنده زنان در خانه قائل است، مقررات و تسهیلات لازم به مناسبت «شغل مادرانه» در نظر گرفته شود، از قبیل استفاده از مرخصی با حقوق تقلیل ساعت کار، مزایای بازنشستگی با سنوات کمتر خدمت، امنیت شغلی، برخورداری از تأمین اجتماعی در مواقع بیکاری، بیماری، پیری یا ناتوانی از کار.

ماده ۱۲- فرصت‌های شغلی مناسب برای مادران خانه‌دار در محیط خانه و در کنار فرزندان، بدون محدودیت وقت و با منظور کردن مزد در قبال کار و تسهیلات تعاونی، ایجاد شود.

مفاد مرتبط با جمعیت در:
سیاست‌های فرهنگی - تبلیغی روز زن

جلسه شماره ۵۰۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی

مورخ ۱۳۸۱/۷/۱۶

شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسه ۵۰۵ مورخ ۸۱/۷/۱۶ به پیشنهاد شورای فرهنگی و اجتماعی زنان سیاست‌های فرهنگی - تبلیغی روز زن را به این شرح تصویب کرد:

اهداف

...

۱- سیاست‌های راهبردی

د - تجلیل از زنان الگو و موفق

- تجلیل و تکریم از زنان خانه‌دار، دختران، همسران و مادران نمونه و الگو به‌ویژه موفقیت آنها در ایفای نقش‌های چندگانه.

۲- سیاست‌های اجرایی

- تجلیل و تقدیر از زنان سالمند و تشویق و ترغیب جامعه برای دیدار از آسایشگاه‌ها و استراحتگاه‌های مربوط به زنان.

مفاد مرتبط با جمعیت در:
منشور حقوق و مسؤلیت‌های زنان در
نظام جمهوری اسلامی ایران

جلسه ۵۴۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی

مورخ ۱۳۸۳/۶/۳۰

بخش دوم: حقوق و مسئولیت‌های خانوادگی زنان

فصل دوم: حقوق و مسئولیت‌های زنان در تشکیل و تداوم خانواده

- ۳۳- حق باروری، بارداری، تنظیم و کنترل آن و بهره‌مندی از آموزش‌ها و امکانات مناسب در این زمینه؛
- ۳۴- حق برخورداری از حمایت‌های مادی و معنوی در ایام بارداری و شیردهی؛
- ۳۵- مسئولیت رعایت حقوق جنین به ویژه محافظت از حیات و رشد آن؛
- ۳۶- حق و مسئولیت حضانت و تأمین امنیت روانی و عاطفی فرزندان و تربیت شایسته دینی و اخلاقی آنان؛
- ۳۷- حق برخورداری از حمایت و مشارکت همسر در تربیت فرزند؛
- ۳۸- حق برخورداری مادران از امنیت مادی و معنوی خصوصاً در ایام سالمندی و از کار افتادگی؛
- ۳۹- حق و مسئولیت زن نسبت به نگهداری و تأمین معاش والدین نیازمند در حد استطاعت او.

بخش سوم: حقوق و مسئولیت‌های اجتماعی زنان

فصل اول: حقوق و مسئولیت‌های سلامت جسمی و روانی زنان

- ۵۲- حق آگاهی و مشارکت زنان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به کنترل باروری و تنظیم خانواده؛
- ۵۵- حق برخورداری از بهداشت باروری و بارداری، زایمان سالم، مراقبت‌های بهداشتی پس از زایمان با استفاده از زنان متخصص و پیشگیری و درمان بیماری‌های شایع زنان، بیماری‌های مقاربتی و نازایی آنان؛
- ۵۷- حق بهره‌مندی دختران بی‌سرپرست، زنان مطلقه، بیوه، سالخورده و خودسرپرست نیازمند از بیمه‌های عمومی، خدمات مددکاری و بیمه‌های خاص به‌ویژه در بخش بهداشت و درمان؛
- ۵۹- حق بهره‌مندی از تغذیه سالم خصوصاً در دوران بارداری و شیردهی و وظیفه مراقبت از کودک و تغذیه مناسب او، با اولویت استفاده از شیر مادر.
- ۷۱- حق و مسئولیت آگاهی و کسب مهارت‌های لازم در مدیریت خانه و خانواده، تربیت و پرورش فرزند و مقابله با آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی؛

مفاد مرتبط با جمعیت در:
اهداف و اصول تشکیل خانواده
و سیاست‌های تحکیم و تعالی آن

جلسه ۵۶۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی

مورخ ۱۳۸۴/۴/۷

شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسه ۵۶۴ مورخ ۸۴/۴/۷ به پیشنهاد شورای فرهنگی - اجتماعی زنان، اهداف و اصول تشکیل خانواده و سیاست‌های تحکیم و تعالی آن را به شرح ذیل تصویب نمود:

اهداف

...

۶- گسترش و تعمیق ارزش‌های اصیل اسلامی در خانواده برای تربیت نسل سالم، با ایمان، مسئول و مؤثر در رشد خود، خانواده و جامعه؛

هدف اول: تحقق دیدگاه اسلام در خصوص اهمیت جایگاه، منزلت و کارکردهای خانواده در نظام اسلامی

راهبردها:

...

۶- تامین و ارتقاء سلامت روحی، جسمی، اجتماعی زنان در مراحل مختلف زندگی و ایجاد تسهیلات مورد نیاز و ارائه خدمات مناسب در این مراحل (دوران بارداری، تغذیه، نوع کار، حضانت کودک و...)

۷- تقویت شخصیت و جایگاه واقعی زن و مرد به عنوان پدر، مادر و همسر و توجه به نقش اساسی آنها در توسعه انسانی و تربیت نسل بالنده در خانواده ؛

سیاست‌های اجرایی:

- معرفی و ارائه الگو از زنان و مردان موفق به جامعه، با لحاظ موفقیت آنها در نقش مادری، پدری و

همسری

- هدایت زنان در پذیرفتن نقش‌های اجتماعی هماهنگ با نقش مادری و همسری به منظور ارج‌گذاری و

کارآمدسازی فعالیت‌های خانوادگی؛

- بازنمایی ضرورت توجه والدین نسبت به تخصیص زمان کافی جهت تربیت فرزندان و تأمین نیازهای عاطفی آنان و بیان پیامدهای بی‌توجهی به این امر؛

هدف دوم: حمایت از تشکیل، تحکیم و تعالی نهاد خانواده و پیشگیری از تزلزل و فروپاشی آن.

راهِبردها:

...

۴- توسعه و جهت‌دهی نظام آموزشی با توجه به نقش‌ها و ویژگی‌های مشترک و اختصاصی زنان و مردان و توانمند کردن دختران جهت ایفای نقش مادری و همسری و پسران جهت ایفای نقش پدری و آموزش روابط حقوقی آنها به یکدیگر؛

۶- افزایش آگاهی‌های زوجین در زمینه حقوق و تکالیف یکدیگر، احکام زناشویی و تنظیم خانواده، تلطیف روابط حقوقی توأم با حسن خلق و معاشرت؛

هدف ششم: گسترش و تعمیق ارزش‌های اصیل اسلامی در خانواده برای تربیت نسل سالم، با ایمان، مسئول و مؤثر در رشد خود، خانواده و جامعه

راهِبردها:

- ۱- هدایت و ترغیب زوجین، جهت تقویت ایمان مذهبی و فرهنگ اسلامی، آشنایی با تکالیف و آداب قبل از بارداری، دوران بارداری و شیوه‌های صحیح تربیت فرزندان در مقاطع مختلف سنی آنان؛
- ۲- توسعه آگاهی والدین به منظور تأمین حقوق فرزندان در زمینه تغذیه، سلامت جسمانی و روانی، تربیت و برخورداری آنان از رفتار عادلانه والدین؛
- ۳- کمک به والدین جهت رشد و آماده‌سازی فرزندان خود در راستای پذیرش و ایفای مسئولیت‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی خود؛
- ۴- توجه جدی و تقویت نقش الگویی والدین در تربیت صحیح فرزندان.

**مفاد مرتبط با جمعیت در:
سیاست‌ها و راهبردهای ارتقای
سلامت زنان**

جلسه شماره ۶۱۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی

مورخ ۱۳۸۶/۸/۸

ماده ۴- راهبردها:

- توسعه آگاهی زنان و خانواده‌ها از نقش و مسئولیت‌های متعدد زنان در خانواده و اجتماع و همچنین نیازهای سلامت زنان در مراحل مختلف زندگی اعم از کودکی، بلوغ، ازدواج، باروری، شیردهی، یائسگی و سالمندی؛
- بهبود وضعیت سلامت محیط کار و تأثیر آن بر سلامت زنان شاغل به‌ویژه در دوران بارداری و شیردهی توسط وزارت کار و وزارت رفاه و تأمین اجتماعی؛
- افزایش آگاهی‌های زوجین و آموزش‌های لازم در زمینه حقوق، تکالیف، روابط سالم زناشویی، بهداشت باروری، مهارت‌های زندگی، حسن خلق و معاشرت؛

مفاد مرتبط با جمعیت در:
مصوبه تعیین سرفصل‌های درس
"کنترل جمعیت و تنظیم خانواده"

مصوبه شورای اسلامی شدن دانشگاه‌ها

مورخ ۱۳۷۲/۵/۷

متن مصوبه

سرفصل دروس عمومی "کنترل جمعیت و تنظیم خانواده" به شرح زیر به تصویب رسید:

۱. اهداف

- ارائه اطلاعات لازم در مورد مفهوم، ویژگی‌ها و تغییرات جمعیت و نقش اعضای جامعه در تحولات جمعیتی از طریق تنظیم خانواده

۲. مقدمه و کلیات جمعیت: (۱ ساعت)

- تعریف، انواع، توزیع، هرم جمعیت، ساختار جمعیت، رشد جمعیت

۳. تغییرات جمعیت در جهان و ایران "گذشته، حال و آینده" (۱ ساعت)

تاریخچه، عوامل مؤثر، نمونه‌ها، مقایسه سیر تحول در کشورهای صنعتی در حال توسعه، ویژگی‌ها و توزیع پراکندگی در کشور بر حسب عوامل مختلف مؤثر هرم جمعیتی و مسیر آتی آن.

۴. جمعیت و توسعه پایدار (۲ ساعت)

تعاریف؛ مفهوم؛ مراحل انتقال جمعیت؛ تئوری‌های انتقال جمعیت؛ رابطه جمعیت با توسعه پایدار و نیازهای مرتبط؛ جمعیت و محیط‌زیست؛ شهرنشینی؛ ناهنجاری‌های اجتماعی ناشی از تغییرات نامتناسب جمعیت؛ عوامل مؤثر محیطی بر جمعیت؛ کنفرانس بین‌المللی جمعیت و توسعه؛ جمعیت، غذا و تغذیه.

۵. سیاست‌های جمعیتی (۱ ساعت)

- سیاست‌های جمعیتی در دنیا شاخص‌های جمعیتی، ایجاد توازن بین رشد جمعیت و منابع، سیاست‌ها و اهداف کمی کشوری

۶. دانش خانواده: (۶ ساعت)

- تعریف خانواده

- جایگاه و منزلت خانواده

- ویژگی‌های خانواده مطلوب: (متعادل، استوار، متعالی و ...)

• اهداف تشکیل خانواده

- سلامت و اعتلای جامعه و ...
- رفع نیازهای روحی و فکری
- فرزندآوری و تداوم نسل
- رشد فرهنگی و اجتماعی زوجین
- رفع نیازهای جنسی
- روش ایجاد خانواده سالم:
- معیارهای انتخاب همسر از نظر اسلام
- شیوه‌های تثبیت و استحکام مودت در خانواده
- وظایف والدین نسبت به فرزندان (آموزش، تربیت، سلامت، تغذیه، تأکید بر شیر مادر)

۷. بهداشت و تنظیم خانواده: (۶ ساعت)

- تعریف سلامت
- بهداشت مراحل مختلف زندگی (به تفکیک مراحل: کودکی، بلوغ، ازدواج و ...)
- تنظیم خانواده (تاریخچه، تعاریف، اهداف و توجیه ضرورت آن از جهات اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و ...)

۸. اهداف تنظیم خانواده

- تأمین و ارتقاء سلامت مادر و کودک
- بهداشت جسمی (در این بخش باید به بیماری‌های مقاربتی اشاره شود)
- بهداشت روانی
- بهداشت باروری

- بهینه‌سازی تربیت فرزندان در خانواده

- ارتقاء کیفی وضعیت خانواده

۹. حقوق باروری

- رضایت زوجین

- حق دسترسی به روش‌های پیشگیری

- ایمنی روش‌های مورد استفاده (با ذکر پاره‌ای از روش‌ها با توضیحات لازم و با تأکید بر عدم استفاده از عکس و با رعایت جوانب اخلاقی)

مفاد مرتبط با جمعیت در:
مصوبه تعیین سرفصل‌های درس
"اخلاق خانواده"

مصوبه شورای اسلامی شدن دانشگاه‌ها

مورخ ۱۳۹۰/۹/۱

متن مصوبه

سرفصل‌های درس "اخلاق خانواده" پیشنهادی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، با تأکید بر تدوین محتوای درس با رویکرد کاربردی، به شرح زیر به تصویب شورا رسید:

- جمعیت و تنظیم خانواده

- شاخص‌های جمعیتی (باروری، مرگ و میر، مهاجرت)
- سیاست‌های جمعیتی
- تغییرات جمعیت در ایران و جایگاه آن در جهان
- کنترل جمعیت (کاهش و پیامدهای آن، افزایش و پیامدهای آن)
- پیشگیری از بارداری
- درمان ناباروری

۱۱- فرزندآوری و تربیت فرزند

- اهمیت و فوائد فرزندآوری
- نقش بی‌بدیل خانواده در تربیت فرزندان
- توجه به ابعاد و نیازهای مختلف روحی و جسمی فرزندان
- ضرورت همکاری والدین در تربیت فرزند